

Av. Saadet Gölgen EROL

FOTOĞRAF VE HUKUK

Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda Fotoğrafın Yeri

FİLİZ KİTABEVİ

İSTANBUL

2025

Mayıs 2025

ISBN: 978-625-5957-75-7

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 77398

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 77398

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

Canım oğlum Doruk Alp Erol'a,

ÖNSÖZ

Günümüzde her an görsel imgelere maruz kalmaktayız. Özellikle sosyal medyanın yaygınlaşması ile hiçbir çaba sarfetmemize gerek kalmadan, gün içinde binlerce görüntü, fotoğraf bize doğrudan ulaşıyor. Oysa 200 yıllık geçmişe sahip olan fotoğraf, bundan belki de 10 sene öncesinde bile, bu kadar kolay üretilen ve tüketilen bir ürün değildi. Fotoğrafi çeken kişinin, anı yakalayarak, teknik bilgisini ve yaratıcılığını aktararak, zamanını harcayarak ve o güne kadarki tüm bilgilerini ve tecrübesini kullanarak oluşturduğu “fotoğraf” ile, saniyeler içerisinde cep telefonu ile yakalanan görüntünün ise aynı değerde olması beklenemez. Bu kitapta, bahsedildiği şekilde teknik bilgi ve yaratıcılık kullanılarak oluşturulan ve kanundaki şartlara sahip olan “eser” niteliğindeki “fotoğraf”ın Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında korunması konusu, doktrindeki yeri ve Yargıtay kararları ışığında incelenmiştir. Eser sayılan bir fotoğrafın hangi sebeplerle eser sayıldığı, eser olmayan fotoğraftan farkları, eser olan fotoğrafın ne şekilde korunacağına ilişkin hukuk sistemimizde yer alan düzenlemeleri değerlendirerek, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında fotoğrafın korunması konusu incelenmiştir. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezuniyeti ardından Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fotoğraf Bölümü öğrencisi olduğumdan, disiplinler arası bir çalışma gerçekleştirmeye çalışarak, fotoğrafı tüm yönleri ile ele almaya çalıştığım bu çalışma ile eser niteliğindeki fotoğrafın neden eser olduğu, eser olan fotoğrafın hangi sebeplerle sahibinin hususiyetine sahip olduğu, güzel sanat eseri olan fotoğrafın “bedii vasfının” (estetik değerinin) hangi kriterlere göre değerlendirildiği, eser sahibinin hakları ve eser olan fotoğrafın hangi korumalardan yararlanacağı konuları incelenmiştir. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk, tezli yüksek lisans mezuniyeti için yazmış olduğum tez çalışmamın kitap haline getirilmiş olması sebebiyle, tez çalışması süresince, öncelikle tez danışmanlığımı kabul ederek, çalışmamın başından sonuna kadar değerli bilgi ve tecrübeleriyle beni yönlendiren, sabırla sorularıma cevap veren, çok değerli Hocam

ve tez danışmanım Prof. Dr. Arslan KAYA'ya, fotoğrafın teknik ve sanatsal yönünün değerlendirilmesi konusunda her sorumu sabırla ve güleryüzle cevaplandıran Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fotoğraf Bölümü'nden Hocam Prof. Dr. Seçkin TERCAN'a, tez savunmama katılarak çok değerli görüşlerini paylaşan Dr. Öğretim Üyesi Mustafa Halil ÇONKAR'a, tez yazım sürecinde ve bu çalışmanın kitap haline getirilmesi süreçlerinde bana her zaman destek olan ve motive eden çok sevgili arkadaşım, çok değerli akademisyen Doç. Dr. Seda GAYRETLİ AYDIN'a, tez yazım sürecinde desteklerini esirgemeyen, her zaman benim yanımda olan Annem Gül TAMDOĞAN'a, eşim Çağdaş EROL'a ve canım oğlum Doruk Alp'e teşekkür ederim.

Saadet Gölgen EROL

İstanbul, 2024

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR LİSTESİ	XIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

FOTOĞRAFIN TANIMI VE FOTOĞRAFIN TARİHİ

I. FOTOĞRAFIN TANIMI	5
II. FOTOĞRAFIN TARİHİ.....	8
A. Fotoğrafın Bulunuşundan Önceki Dönem	8
B. Camera Obscura	10
C. Fotoğrafın Bulunuşu.....	11
D. Fotoğrafın Gelişmesi	15

İKİNCİ BÖLÜM

FOTOĞRAFIN FİKRİ MÜLKİYET HUKUKUNDAKİ YERİ VE ESER KAVRAMI

I. FİKRİ MÜLKİYET HAKKI VE FİKRİ HAKLAR KAVRAMLARI.....	19
II. FİKİR VE SANAT ESERLERİ HUKUKUNUN TÜRKİYE’DE TARİHİ VE GELİŞİMİ	22

III. FİKRİ MÜLKİYET HUKUKUNDA ESER KAVRAMI VE ESER OLAN FOTOĞRAF.....	25
A. Eser.....	26
B. Eserin Unsurları.....	29
1. Subjektif Unsur -Hususiyet	30
2. Objektif Unsur.....	39
a. Şekillenme	40
b. Eser Türlerinden Birine Dahil Olma	41
c. Eser Türleri	42
C. Eser Türlerine Göre Fotoğraf	43
1. İlim ve Edebiyat Eseri Olarak Fotoğraf.....	43
a. İlim ve Edebiyat Eseri Olan Fotoğrafın Bedii Vastfının Bulunmaması.....	44
b. Her Nevi Teknik ve İlmi Mahiyette Olması	44
c. İlim ve Edebiyat Eseri Fotoğrafta Hususiyet	46
2. Güzel Sanat Eseri Olarak Fotoğraf.....	49
a. Fotografik Eserler ve Slaytlar Tanımı.....	49
b. Estetik Değere Sahip Olma Kriteri	50
c. Fotoğrafın Güzel Sanat Eseri Sayılması İçin Sanatsal Değere Sahip Olması	53
d. Güzel Sanat Eseri Olan Fotoğrafta Hususiyet.....	56
3. Fotoğraf Eserinin İşlenmeler ve Derlemeler Bakımından Değerlendirilmesi.....	59
a. İşlenmeler.....	60
b. Derlemeler	64
4. Eser Sayılmayan Fotoğraf	66

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ESER SAHİPLİĞİ VE FOTOĞRAF ESERİ SAHİBİNİN HAKLARI

I. ESER SAHİPLİĞİ KAVRAMI	67
---------------------------------	----

II. BİRDEN FAZLA KİŞİNİN ESER SAHİPLİĞİ	71
A. Ortak Eser Sahipliği	72
B. Elbirliği ile Eser Sahipliği	75
III. ESER SAHİPLİĞİNE İLİŞKİN KARİNELER	78
A. Sahibinin Adı Belirtilen Eserlerde Karine Olarak Eser Sahipliği.....	79
B. Sahibinin Adı Belirtilmeyen Eserlerde Karine Olarak Eser Sahipliği.....	80
IV. ESER SAHİBİ ÇALIŞAN VE İŞVEREN İLİŞKİSİ	82
V. FOTOĞRAF ESERİ SAHİBİNİN HAKLARI	84
A. Fotoğraf Eseri Sahibinin Manevi Hakları.....	86
1. Eseri Kamuya Sunma Hakkı	87
2. Adın Belirtilmesi	90
3. Eserde Değişiklik Yapılmasını Yasaklama Hakkı.....	93
4. Eser Sahibinin Zilyed ve Malike Karşı Hakları.....	95
B. Fotoğraf Eseri Sahibinin Mali Hakları	95
1. İşleme Hakkı	97
2. Çoğaltma Hakkı.....	98
3. Yayma Hakkı.....	101
4. Temsil Hakkı	102
5. İşaret, Ses Ve/Veya Görüntü Nakline Yarayan Araçlarla Umuma İletim Hakkı.....	104
6. Pay ve Takip Hakkı	105

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

FOTOĞRAF ESERİ SAHİBİNİN HAKLARININ SINIRLANDIRILMASI

I. FOTOĞRAF ESERİ SAHİBİNİN HAKLARININ SINIRLANDIRILMASI	107
A. Kamu Düzeni Düşüncesi ile Sınırlandırma	108
B. Kamu Yararı Düşüncesi İle Sınırlandırma - Genel Menfaat	109
1. Temsil Serbestisi	109
2. Eğitim ve Öğretim Amacıyla Seçme ve Toplama Eserler	110
3. İktibas Serbestisi	112

4. Gazete İçeriği ve Haber	114
C. Özel Menfaat	115
1. Şahsi Kullanmaya Mahsus Çoğaltma	116
2. Kopya ve Teşhir Serbestisi	118
3. Umuma Açık Mahallerde Eser, İcra, Fonogram, Yapım Ve Yayınların Kullanılması Ve/Veya İletilmesine İlişkin Esaslar	119
D. DEVLETE TANINAN YETKİLER	119
1. Fikir ve Sanat Eserlerinin İşaretlenmesi	119
2. Devletin Faydalanma Yetkisi	119
3. Kamuya Maletme	120

BEŞİNCİ BÖLÜM

FOTOĞRAFTA ESER SAHİPLİĞİNDEN DOĞAN HAKLARLA İLGİLİ HUKUKİ İŞLEMLER

I. FİKRİ HAKLARIN DEVİR VE İNTİKALİ YOLLARI	121
A. Miras	122
1. Ortak Eser Sahiplerinden Birinin Ölümü	123
2. Elbirliği ile Eser Sahiplerinden Birinin Ölümü	123
a. Elbirliği ile Eser Sahiplerinden Birinin Eser Tamamlanmadan veya Alenileşmeden Ölmesi	124
b. Elbirliği ile Eser Sahiplerinden Birinin Eser Alenileştikten Sonra Ölmesi	124
II. FİKRİ HAKLARA İLİŞKİN SAĞLARARASI İŞLEMLER	125
A. Mali Hakların Devri	125
B. Ruhsat (Lisans Sözleşmeleri)	126
C. Cayma Hakkı	129
D. Hakkın Eser Sahibine Dönmesi	132
E. Vazgeçme Hakkı	132
F. Rehin ve Haciz Hakkı	133

ALTINCI BÖLÜM
FOTOĞRAF İLE İLGİLİ FİKRİ HAKLARIN İHLALİNDE KORUMA
YOLLARI

I. FİKRİ HAKLARIN İHLALİ HALİNDE AÇILABİLECEK DAVALAR	135
A. Tespit Davası.....	135
B. Tecavüzün Ref'i Davası	137
1. Manevi Haklara Tecavüz Halinde Tecavüzün Ref'i Davası	138
a. Alenileşmemiş Bir Eserin Sahibinin Rızası Olmaksızın veya Arzusuna Aykırı Olarak Kamuya Sunulması Halinde Açılacak Tecavüzün Ref'i Davası	139
b. Eser Sahibinin Arzusuna Aykırı Olarak Adının Esere Konulması Halinde Açılacak Tecavüzün Ref'i Davası.....	140
c. Eser Sahibinin Adı Esere Konulmamış Veya Yanlış Konulmuş Veya İltibasa Yol Açacak Şekilde Konulmuş İse Açılacak Tecavüzün Ref'i Davası	140
d. Kaynak Gösterilmemesi, Yanlış veya Yetersiz Kaynak Verilmesi Halinde Açılacak Tecavüzün Ref'i Davası.....	141
e. Eserde Değişiklik Yapılması Halinde Açılacak Tecavüzün Ref'i Davası.....	141
2. Mali Haklara Tecavüz Halinde Tecavüzün Ref'i Davası	142
C. Tecavüzün Men'i Davası.....	145
D. Tazminat Davaları	146
1. Manevi Hakların İhlalinde Açılacak Davalar	147
2. Mali Hakların İhlalinde Açılacak Davalar.....	148
3. Temin Edilen Kârın Verilmesi Talebi	149
II. HÜKMÜN İLANI.....	149
III. İHTİYATİ TEDBİR.....	150
IV. YETKİLİ VE GÖREVLİ MAHKEME.....	151
V. ZAMANAŞIMI.....	152
VI. CEZA DAVALARI	152
VII. KORUMA SÜRELERİ.....	154

A. Mali Haklar Bakımından Koruma Süreleri	154
B. Manevi Haklar Bakımından Koruma Süreleri	155

YEDİNCİ BÖLÜM

ESER OLMAYAN FOTOĞRAFIN KORUNMASI

I. ESER OLMAYAN FOTOĞRAF	157
II. HAKSIZ REKABET HÜKÜMLERİ KAPSAMINDA FOTOĞRAFIN KORUNMASI	158
III. KİŞİLİK HAKLARI KAPSAMINDA FOTOĞRAFIN KORUNMASI	161
IV. RESİM VE PORTRERLER	163
A. Ülkenin Siyasi ve İçtimai (Sosyal) Yaşamında Rol Oynayan Kişilerin Resimleri	165
B. Tasvir Edilen Kimselerin İştirak Ettiği Geçit Resmi veya Resmi Tören Yahut Genel Toplantıları Gösteren Resimler	166
C. Günlük Hadiselere Müteallik Resimler, Radyo Ve Film Haberleri İçin Şart Olmaması	167
SONUÇ	169
KAYNAKÇA	175

KISALTMALAR LİSTESİ

Bkz	: Bakınız
C.	: Cilt
E.	: Esas
d.n	: Dipnot
FSEK	: 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
HGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
K.	: Karar
Md.	: Madde
S.	: Sayfa
T.	: Tarih
t.y.	: Tarihsiz (tarih yok)
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK	: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
TMK	: 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
Vb.	: Ve benzeri
Vd.	: Ve devamı